

33. Wetswijzigingen WWFT voor het notariaat per 1 januari 2013

Per 1 januari 2013 is de wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) op diverse onderdelen aangepast. In *JBN* 2010, nr. 59 heeft mevrouw B. Snijder-Kuipers al eens stilgestaan bij de voorgenomen WWFT-wijzigingen voor het notariaat op basis van een consultatieversie. Sindsdien zijn nog de nodige aanpassingen toegevoegd. In dit artikel worden de belangrijkste inhoudelijke wijzigingen voor het notariaat besproken. Daar waar notaris wordt geschreven, wordt tevens verstaan: kandidaat-notaris of toegevoegd notaris. De WWFT is op een aantal belangrijke punten voor het notariaat gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen betreffen de omvang van de WWFT-plichtige diensten (onder andere registergoederen, losse hypotheek, aandelenoverdrachten), een ruimer transactiebegrip, de omvang en diepgang van het cliëntenonderzoek (personenvennootschappen en trusts), uitbreiding PEP-verplichting.

Aanleiding

Nederland is in 2010 geëvalueerd in het kader van de derde evaluatieronde van de FATF (Financial Action Task Force). Deze intergouvernementele organisatie heeft veertig aanbevelingen opgesteld ter voorkoming en bestrijding van witwassen en financieren van terrorisme. In Nederland hebben deze aanbevelingen, onder meer via een drietal Europese Richtlijnen, geleid tot de WWFT. De FATF heeft enkele tekortkomingen in de WWFT geconstateerd. Inmiddels zijn deze tekortkomingen grotendeels opgelost door de onderstaande veranderingen in deze nieuwe wetgeving.

Omvang WWFT-plichtige diensten

Voor het notariaat vallen alleen die werkzaamheden die specifiek in de WWFT worden genoemd onder het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht (de WWFT-plichtige diensten, artikel 1 lid 1 onder a sub 12 WWFT). Het gaat vanaf 1 januari 2013 om het geven van advies dan wel het verlenen van bijstand bij:

- het aan- of verkopen van registergoederen;
- het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden;
- het oprichten of beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen;
- het geheel of gedeeltelijk aan- of verkopen dan wel overnemen van een onderneming voor zover daardoor een persoon die niet als uiteindelijk belanghebbende van die onderneming kwalificeerde, uiteindelijk belanghebbende van die onderneming wordt;
- werkzaamheden op fiscaal gebied (verstrekken van

advies en het verzorgen van belastingaangiften en daarmee verband houdende werkzaamheden);

- het vestigen van een recht van hypotheek op een registergoed.

De WWFT-plichtige diensten voor het notariaat zijn per 1 januari 2013 uitgebreid. Het begrip onroerende zaken is vervangen door registergoederen: overdracht van geregistreerde vliegtuigen en schepen valt nu ook onder de meldingsplicht. Ook het vestigen van alleen een hypotheekrecht op een registergoed zonder bijkomende levering valt per 1 januari 2013 onder de WWFT-plichtige diensten.

Ten aanzien van de overdracht van een onderneming of aandelenpakket is eveneens een belangrijke wijziging aangebracht. Gedeeltelijke overname van een onderneming valt onder de meldingsplicht als het deel van de onderneming dat wordt overgedragen zodanig is dat door de transactie een persoon toetreedt tot de kring van uiteindelijk belanghebbenden (UBO). Dit is het geval wanneer het belang boven de 25% komt; zie hierna. Een en ander lijkt in te houden dat overdracht van een aandelenpakket van 2% aan een bestaande aandeelhouder die al 24% heeft ook onder de meldingsplicht valt. Vóór 1 januari 2013 viel alleen de overdracht van aandelen onder de WWFT als het een meerderheidspakket betrof (meer dan 50%).

Transactiebegrip

De definitie van het nieuwe transactiebegrip in artikel 1 lid 1 onder m WWFT luidt als volgt: "*Handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt waarvan de instelling ten behoeve van haar dienstverlening aan die cliënt heeft kennisgenomen.*"

Onder het oude transactiebegrip bestond (met name bij accountants en belastingadviseurs) onduidelijkheid over het verband tussen de uitgevoerde werkzaamheden (de dienstverlening) en de transactie. Met het nieuwe transactiebegrip heeft de wetgever willen verduidelijken dat een direct of causaal verband tussen de ongebruikelijke transactie en de werkzaamheden van de notaris geen vereiste is. Het gaat niet om transacties waarbij de *notaris* betrokken is, maar om alle transacties waarbij de *cliënt* betrokken is en waarvan de notaris heeft kennisgenomen in het kader van zijn dienstverlening aan die cliënt. Deze transacties kunnen ook betrekking hebben op handelingen in de periode vóór het aangaan van de zakelijke relatie tussen de notaris en de cliënt.

Passieve betrokkenheid, doordat de notaris wetenschap heeft van de transactie, is voldoende om de meldingsplicht te activeren. Deze uitleg past in de poortwachtersrol die aan de notaris is toebedeeld in het kader van de integriteit van het financiële stelsel. De meldingsplicht ziet niet op al hetgeen de notaris ter ore is gekomen, maar slechts op transacties waarmee hij is geconfronteerd in het kader van de dienstverlening binnen de reikwijdte van de WWFT. Informatie ontvangen van een cliënt bij niet WWFT-plichtige diensten, bijvoorbeeld bij het opstellen van testamenten, valt daar buiten. Op deze wijze wordt de inbreuk op de geheimhoudingsplicht terecht ingeperkt.

Cliëntenonderzoek

Een van de belangrijkste wijzigingen betreft de aanscherping en uitbreiding van het cliëntenonderzoek. Artikel 3 lid 2 onder e WWFT schrijft voor dat de notaris – naast identificatie en verificatie – de vertegenwoordigingsbevoegdheid namens de cliënt moet vaststellen. In de meeste gevallen zal een notaris veelal beroepsmatig al nagaan of een bestuurder bevoegd is een bepaalde rechtshandeling aan te gaan (bijvoorbeeld aan de hand van een uittreksel uit het handelsregister van de Kamer van Koophandel). Niettemin kan dit bij buitenlandse cliënten lastig zijn voor de praktijk. Van de notaris wordt verder verwacht dat hij stromanconstructies herkent door op risico gebaseerde maatregelen te treffen om na te gaan of de natuurlijke persoon voor zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een ander (artikel 3 lid 2 onder f WWFT). Dit betekent bijvoorbeeld dat de notaris onderzoek moet doen naar de achtergrond, rol en functie van partijen (en de door hen gelopen risico's), wie feitelijk belanghebbende is van het advies, alsook welke partij(en) de regie voert enzovoort. De diepgang van de maatregelen die getroffen moeten worden, is afhankelijk van het risico van de transactie en de notaris bekende signalen. Naarmate het risico op witwassen of terrorismefinanciering hoger is, zal de notaris meer onderzoek moeten doen.

Bij het cliëntenonderzoek moet de uiteindelijk belanghebbende (UBO) altijd bekend zijn of er moet worden vastgelegd dat er geen UBO is. Een uiteindelijk belanghebbende is een natuurlijk persoon die een belang houdt van meer dan 25% in het kapitaal van de cliënt of meer dan 25% van de stemrechten kan uitoefenen in de algemene vergadering van een cliënt, dan wel op andere wijze feitelijke zeggenschap kan uitoefenen (artikel 1 lid 1 letter f WWFT). Als uiteindelijk belanghebbende kwalificeert ook de begunstigde van 25% of meer van het vermogen van een stichting of een trust of degene die bijzondere zeggenschap heeft over 25% of meer van het vermogen van een stichting of een trust. De verificatie van de identiteit van de UBO kan op risico gebaseerde wijze plaatsvinden. Verificatie betekent vaststellen dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. Bij een hoger risico op witwassen of terrorismefinanciering wordt van de notaris verwacht dat hij aanvullende verificatie maatregelen treft, bijvoorbeeld beoordeling documenten op echtheid of het opvragen van nadere gegevens. De verplichtingen in de WWFT ten aanzien van de PEP's (politiek prominente personen) zijn ingevoerd in het kader van de bestrijding van (internationale) corruptie. Een PEP heeft een breed toepassingsbereik en is gedefinieerd in een aparte uitvoeringsrichtlijn. Bij PEP's moet onder andere worden gedacht aan staats- hoofden, regeringsleiders, ministers, parlementsleden, ambassadeurs, legerofficieren. Ook echtgenoten, partners, ouders of kinderen van PEP's vallen onder de reikwijdte. Een aanvullende verplichting per 1 januari 2013 voor de notaris is dat niet alleen onderzocht moet worden of de cliënt een PEP is, maar ook of de UBO als PEP kwalificeert (artikel 8 lid 4 WWFT). Tevens is het toepassingsbereik van de PEP uitgebreid. Voortaan vallen namelijk alle PEP's die niet in Nederland wonen of niet de Nederlandse nationaliteit hebben onder het verscherpt cliëntenonderzoek.

Ten aanzien van buitenlandse trusts is een nieuwe bepaling opgenomen in artikel 3 lid 3 WWFT. Bij buitenlandse trusts dienen de identiteit van de instellers, trustees en begunstigen bekend te zijn; de eigendoms- en zeggenschapsstructuur dienen inzichtelijk te zijn. Het cliëntenonderzoek bij personenvennootschappen (zoals maatschap, v.o.f., commanditaire vennootschap en vergelijkbare rechtsvormen naar buitenlands recht) is ook vernieuwd in artikel 3 lid 4 WWFT. De WWFT maakt onderscheid tussen cliënten als natuurlijke personen en rechtspersonen. Personenvennootschappen werden voorheen niet afzonderlijk genoemd, zodat de praktijk uitging van de identificatie en verificatie van de afzonderlijke vennoten. Een personenvennootschap is volgens de toelichting op de WWFT te omschrijven als een gemeenschap van personen die door een overeenkomst tot stand is gebracht en geen rechtspersoonlijkheid bezit. Indien

de notaris een personenvennootschap als cliënt heeft, moet hij het cliëntenonderzoek voor de WWFT op vergelijkbare wijze uitvoeren als bij rechtspersonen. De vennoten die bevoegd zijn tot beheersdaden dienen te worden geïdentificeerd alsmede de personen die als het equivalent van de UBO worden gezien, zoals personen die recht hebben op een aandeel van meer dan 25% in de winst of die feitelijke zeggenschap kunnen uitoefenen. Verificatie van de identiteit kan ook hier op risico gebaseerde wijze plaatsvinden. Indien in persoon wordt geïdentificeerd, wordt tegelijk voldaan aan de verificatie eis. Als er sprake is van een hoger risico op witwassen of terrorismefinanciering, dienen aanvullende verificatiemaatregelen te worden getroffen.

Meldingsplicht bij mislukt cliëntenonderzoek

Een nieuwe bepaling is de meldingsplicht van de notaris bij de FIU Nederland als sprake is van mislukt cliëntenonderzoek en er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financiering van terrorisme (artikel 16 lid 4 WWFT). In een dergelijk geval dient ook een beschrijving van de redenen te worden gegeven waarom het cliëntenonderzoek niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.

Samenwerking BFT en KNB

Het BFT is per 1 januari 2013 de integrale toezichthouder geworden voor het notariaat als gevolg van de eveneens gewijzigde Wna. In het kader van de gewijzigde Wna zijn afspraken gemaakt tussen BFT en KNB over samenwerking en gegevensuitwisseling. Het toezichtarrangement tussen KNB en BFT (ten aanzien van de kwaliteitsaudits/peer reviews WWFT) is eind 2012 geëindigd, mede in verband met de nieuwe taken van het BFT. Dit betekent niet dat BFT en KNB ten aanzien van de WWFT niet samenwerken. De WWFT is een wet die voortdurend wordt aangepast en aangescherpt. Door middel van voorlichting (artikelen, leidraden, handleidingen, presentaties) proberen zowel het BFT als de KNB de notaris zo goed mogelijk te informeren. In gezamenlijk overleg tussen BFT en KNB zullen eventuele knelpunten voor het notariaat worden besproken en oplossingen voor de praktijk worden aangereikt.

D.S. Kolkman

Bureau Financieel Toezicht, toezichthouder WWFT